

Libreta horiko poemak

PAKO ARISTI

 Susa poesia

Liburu honen salneurria: 3 € + BEZ.
Ordainketa egiteko, edo liburu gehiago eskuratzeko:

<http://susa-literatura.com/ebook>

© 2003 Pako Aristi

© edizio honena: Susa

cc-by-sa Creative Commons Aitortu Partekatu

<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.eu>

Lehen edizioa paperean: 2003ko urria

Edizio hau: 2011ko ekaina

Susa: 317 posta kutxa / 20800 Zarautz

Adoain Aita 92 / 31015 Iruñea

Zubitalde 21 / 48195 Larrabetzu

Telefonoa: 943 83 26 55

Elektroposta: susalit@armiarma.com

Webgunea: <http://susa-literatura.com>

LIBRETA HORIKO POEMAK

Liburu hau aurkezteko orduan duela mende asko idatzi ziren beste liburu batzuk aipatu nahi dizkizuet. Liburuak, inprenta asmatu aurretik, gaur ezagutzen diogun itxura hartu aurretik, beste bizitza bat eduki zuen, abenturaz betetako.

«Abenturak, liburu batek?» galdetuko duzue arrazoiz. Ez edonolakoak, gainera, eta borobilduko dizuet horren arrazoia: lehen, liburuak, bakarrak izaten ziren. Eskuz kopiatu behar eta, zenbait libururen kopiak ugariagoak baziren ere, bazeuden oso ale gutxi-ko liburuak; beharbada lau kopia bakarrik zeuden Europa osoan, bat Erroman, bestea Granadan, bestea Vienan eta laugarrena... Irlandako monasterioren batean. Ulertuko duzue haietako bat lortu edo kopiatu nahi zuenak zer ibilera egin beharko zituen.

Irlanda aipatu dugu eta jo dezagun hara. Fraide zelten artean liburua gauza magikotzat zeukaten, eta hari zioten miresmena eta begirunea halakoak ziren non kutxak egiten zituzten liburuok gordetzeko. Kuxta hauek *cumlach* edo *cathach* deitzen zituzten, eta triangelu formakoak ziren batzuek, edo lauki-luzezko-

ak besteak. Zurezkoak edo brontzezkoak, gainetik zilarrez estaliak egon ohi ziren, eta bertako erliebeetan gurutze zeltak, eta bertan ospetsu izan ziren santu, abade edo ebanjelarien irudiak lantzen zituzten. Itsasora erorita ere ez zen hondatzen kutxa hauetan gordetako liburua, ondoko istorioan ikusiko dugunez. Uraren froga hau liburuen mirarizko eta magiazko izatearen oinarritzat erabiltzen zuten fraide zeltek.

Kutxa horien edertasunean gordetako liburuoi kodzizeak deitzen zitzairen. Kutxa haiek zabaltzea liluragarria omen zen: barnean ez eskuizkribuak bakarrik, margo koloretsuak eta miniatura filigranatuak ere aurki zitezkeen, eta esaten dute irakurtzen ez zekite- nek ere hunkituta begiratzen zituztela orri distiratsuok. Kutxa haiek irekitzea ate zahar bat irekitzea zen; han ikusten zituzten bat-batean oso aspaldikoak ziren gauza, pertsona eta gertaerak, misterio eta kontakizunak, denboraz kanpo egonik ere irakurle haien denbora presentea aberastera etorri zirenak. Eta fraide zeltak gogoetan murgiltzen ziren. Ni bezala.

Esandakoak erakusten digu liburuak altxorak zirela lehen, eta altxor bezala gordetzen zirela. Eta liburuak funtzio asko zeuzkala: jakinduria erakustea, amets eginaraztea, biografiak agertzea, jendea este-

tikoki mozkortzea... gaur ere ez da batere aldatu funtzio-sorta. Bat gaineratu zaio: dirua sorraraztea. Horri kontra egiteko agian idazten dut poesia. Bestela, gaur ere azal dotore eta deigarritz estaltzen dira liburuak, agian altxor itxura eman nahian.

Kodizeak badira gaur egun Dublinen, Londresen eta beste hiri askotan. Horietako baten istorioa agindu dizuet, eta hona.

669. urtean idatzi zuten Lindisfarneko Ebanjelarioa izenez ezagutzen den kodizea. Ipar Itsasoan da goen uharte txiki bat da Lindisfarne, eta hango monasterio batera erretiratu zen San Cutberto bakardade bila.

Ez zuen beste ezer eraman, berari eskainia zen kodize eder hura baino. Hura irakurtzen, hura ikasten eta hura gozaten ematen zituen egunak. Obispo izendatu zuten, eta hantxe hil zen. Egun batean bilingoak iritsi ziren Lindisfarnera eta monje guztiek ihes egin zuten uhartetik Irlandara bidean. Eurekin zermatzaten San Cutbertoren hezurak eta haren kodizea. San Cutberto, ordea, saxoniarra zen, eta ez zuen bere betirako atsedena Irlandan hartu nahi. Ekaitz izugarri bat sorrarazi zuen, eta erdi-hautsitako ontzia

ez zen Irlandara iritsi, Durhamera baizik. Han daude, gaur egun, santuaren hezurak.

Fraideen saminerako, ekaitzaren erdian kodizea itsasora erori zen. Alabaina, San Cutberto ametsetan agertu zitzaien, marea jaisten zenean kodizea zein lekutan bilatu behar zuten esateko. Honelaxe eskuratu zuten berriro liburu ederra, batere hondatu gabe. Gaur egun Museo Britainiarrean dago.

Istorio hauek asko gustatzen zitzaizkion zelta jendeari, eta niri ere bai. Liburuen indarra ulertzeko oso zorrotzak diren ikasgaiak gordetzen dituzte. Har dezagun itsasoa; kodizea uretara erori eta ez da izorratzen. Zeren metafora izan liteke itsasoa, denborarena ez bada? Olatuek ez al daukate, euren joan-etorri amaigabeen, beti igoal datozen egunen antza, beti ezberdin datozen egun berberen antza? Itsasora erori arren fresko eta eder mantentzen den liburua denbora igaro arren eder eta fresko mantentzen den liburuaz mintzo zaigu, dudarik gabe. Hori da idazle guztien ametsa.

Har dezagun San Cutbertoren ekaitza, eta gero eskaintzen duen konponbidea. Liburuak antzera funtzionatzen du. Idazleak bizitzan zoritxar asko pasa ondoren idazten ditu bere libururik onenak. Idazle zo-

riontsuak ez zaizkit interesatzen, onena ere aspergarria suertatzen da. Hau da idazleak gauzatzen duen miraria: berak ezagutu duen nahigabeak bultzatuta idazten du, baina saiatzen da bere orrietan gozamina eskaintzen irakurleri. Ekaitza ere erakusten dio irakurleri, baina forma literarioan mozorrotuta, fikzioran bilduta. Enbatak ez du irakurlea astintzen, baina enbata horren fruitu lasaiagoak dasta ditzake liburua irakurriz. Ni, behintzat, horretan saiatzen naiz, eta horretan saiatu naiz liburu hau idazterakoan.

Cathach izeneko kodizea VI. mendekoa da. Hitz honek gudua esan nahi du, borrokaldia. Dublinen dago gaur egun, zilarrezko kutxa batean gordea. Kodize hau Finnian maisuarena zen, baina San Columban, bere ikasleak, tentazioa izan zuen gau batean, eta ezkerreko hatzek argi egiten ziotelarik, kandelak bailiren, eskuinean luma hartu eta kopiatu egin zuen oso osorik. Istorioa luzea da. Azkenean, behintzat; gerra-ra doaz biak kodizea dela-eta. Coll-Drevenyko zelaietan daude bien gudarosteak. San Columbanek mezulari bat igortzen dio Finniani, adieraziz zerutik ezagutu duela borrokaren emaitza, Finnianek galdu egingo duela, eta hobe dutela alferrikako sarraskirik ez egitea. Finnian ona zen, eta dena sinetsita, amore eman

zuen, kodizearen kopia San Columbanen eskuetan utzirik.

Hemen ere baditugu argibide politak liburuen bitzari buruz. San Columbanen ezkerreko hatzek duten argia zer da, idazleak behar duen etorria, inspirazioa, askotan berak jakin gabe ere bere barnean dagoen jakinduriaren bat-bateko azalera ez bada?

Kodizea lortzeko borroka ere erraz ekar dezakegu gaur egunera: irakurle sutsuek, liburuak benetan maite dituztenek, libururik gabe bizi ezin dutenek horiek erosteko eta lortzeko daukaten borroka da; gure eguneroko ezinbesteko gastuetatik liburuak erosteko zatitxo bat gordetzearen borroka.

Liburu bategatik bizitza arriskatzen zuten monje hauen etsenplua jarraituz, nik ere bizitza arriskatzea erabaki dut *Libreta horiko poemak* idaztean, alegia, neure bizitzaren egiak agertzea, nik izan ditudan esperientziak interpretatzea, gizartea hankaz gora jartzea. Eta monje haiek bezala, liburu hau idazteko orduan ni ere bakardade bila ezkutatu naiz nire uhartera, nire monasteriora, eta egin beharrik gabeko nire denboraren askatasunera, eta egunero itxaron dut mahaian eserita ezkerreko hatzak noiz argi egiten hasiko.

Eta kodize haiek bezala, eskuz idatzi dut nire ebanjeliario pertsonala, nire bizitza tresnaz, makinaz eta kablez inguraturik ikusteaz aspertuta. Ekologisten artean modan jarri ziren indio haiek argazkiekin bezala, uste baitut ordenagailuak energia xurgatzen didala, bista nekarazi, kontzentrazio ahalmena apurtu, arima usteldu.

Eta eskuz idatzita entregatu diot editoreari.

Libreta horiko poemak: hau da nire kodize pertsonala, gaur denboraren itsasora bota dudana.

Ireki ezazu liburu hau, irakurle,
eta irakur ezazu poema bat
aldiko, irakurle,
ez gehiago.
Bat baino gehiago
irakurtzen badituzu,
nire maldizioak harrapatuko zaitu:
liburuak hatzak jango dizkizu.

Bizitza besterik ez ote den
susmoa hartua daukat:
hitzen esanahia ezagutzea,
sentimenduak bereiztea,
gure ekintzen ondorioak neurtzea,
eta hori guztia egiten ikasi dugunean
amaierara iritsi garela ikustea.
Hori besterik ez ote den bizitza
susmoa neureganatua daukat.
Bere esanahia ezagutzera iristea,
amaitu dela jakitera iristen garen
une berean.

Gaur tronpeta bat oparitu diot
lagun bati.
Onena bezalaxe ordaindu nuen,
gero jotzen ez ikasteko.
Nire lagunak jotzen ikasi zuen,
baina ez zeukan tronpetarik.
Ez da oso azkarra izan behar
tronpeta hau nire lagunarena zela
ulertzeko.

Gauzak haiekiko grina jartzen dutenentzat dira,
eta ez haiek erosteko
dirua jarri zutenentzat.

Hiru gauza egiten ditut egunero
terapia gisan:
zigarroa erre, alkohola edan eta idatzi.
Zigarroa errez lasaitasun izpi bat
dakarkiot bazkalondoari.
Alkoholarekin lagunarteko alaitasuna
ospatzen dut,
eta nire noraezak baretu.
Idatziz zentzua aurkitzen diet
gertatzen zaizkidan gauzei,
bestela hondoratuko ninduketen
hutsuneen aurrean
neure nortasuna babestuz.

Maitasuna
urteak iraun ditzakeen
treneko bidaia bat
da.

Txartelak ez du markatzen
jaitsi beharreko geltokia.

Urteak iraun ditzake
trenetik salto egin edo ez
iragandako bidaia honek.

Egun batean
maitasunak
geltoki abandonatuetako
bakardadearen itxura
hartzen duen arte.

Heriotza da. Goibelaldia.

Denboraren gaubeila.

Berrero abiatzeko agindua
emango digun loraldia.

Amodioaz hitz egitea
horteroa izan gabe.
Herriaz hitz egitea
adjektibo sutsurik gabe.
Hitzak erabiltzea
esanahiak faltsutu gabe.
Bizitza interpretatzea
azken hitza etsipenari eman gabe.
Benetako gauzak
hitz dotorez apaintzea
arinkeria koloretsuetan nahastu gabe.
Eta gehiago:
amodioaz ari dela
antzeman gabe
amodioaz hitz egitea,
eta mezua zein den erakutsi gabe
bihotzaren hezurra jotzea.
Horra idazlearen lanik zailena:
jendeak behar duenari erantzutea.

Hitzek badakite
haiek baino lehenago
hil behar dugula,
eta barre egiten digute
esanahiak nahastuz.
«Maitemina» deitzen diogu
hasierakoari, eta
«maitasuna» ondokoari.
Alabaina, hasiera
gozamen ero bat izan ohi da,
denboraren iragaiteak bere labean
mina ernaltzen duen bitartean.
Maitasuna da mina dakarrena,
eta ez maitemina.
Konturatzera, ordea, berandu da:
zahartu egin gara,
eta hasierako gozamen eroa
bizitzeko ahalmena galduta,
denboraren mina baizik
ez da geratzen gure baitan.

Gaita jotzen ari nintzen
Azpeitiko tanborradan.
Orduan neska bat etorri zitzaidan albora.
Gaitaren soinua asko gustatzen zitzaion
eta hurbiletik entzun nahi zuen.
Burua nire aldera okertuz
bihotzaren gainean pausatu zidan belarria,
gaitak gorputzarekin bat egiten duen lekuan.
Gaitaren musika entzuten egon zen,
bere irribarrearekin lasaituz nire arnasotsa.
Erakutsiko al nion galdetu zidan.
Muxu eman eta jende artean galdu zen gero.
Haren bila nabil geroztik herriko kaleetan,
tabernetan, baina ez dut ezagutzen.
Kantineraz mozorrotuta zihoan, kapela eta guzti;
inoiz erabiliko ez dituen arropajez jantzita,
eta edertasun hura ikusezina zait orain
egun arrunten geografian.
Hogei urte daramatzat tanborradan jotzen,
baina minutu haren lilura baino ez da etortzen
nire oroimenaren espexera.

Bohemioa nire baitan bizi da,
urruneko neskak maite dituen hori,
abentura bakartietara
ihes egiten duen hori,
etxetik ateratzerakoan
inoiz eduki ez dituen haurren
mineriarik sentitzen ez duen hori.
Baina nire baitan bizi da burgesa ere,
emaztearen ongietorriak urtzen duena,
etxean ahots umetuen falta
sumatzen duena,
igandero urduri dabilena
aspergarritasun planifikaturik gabe.
Bohemioa eta burgesa
borrokan bizi dira nire baitan,
eta borroka horrek ni
aberastu egiten nau.

Zein alde dago gorputz bat lehen aldiz
biluztu, laztandu, ukitu eta gozatzetik
berrehun, bostehun edo milagarren gozaldira?
Zein bidaia gertatu zen bi puntu horien artean
dena hain aldatuta egoteko?

Nolatan desbideratu ziren arnasots haiek
desioaren hiztegitik?

Nolatan ilundu zen begirada haren urduritasuna
gorputzaren esanahi barrukoena
ikusi eta ulertu gabe?

Nork egin zituen gorputzaren aitzin-promesa haiek
etsipenaren jakitun?

Zerbait larria gertatu zitzaigun,
gertatu zitzaigula enteratzeko
urteak erantsiko zizkion
larritasun gehituaz ohartu gabe.

Bizitza jendez inguratuta igarotzen saiatzen gara.
Sendiarte batetik gatoz
eta beste bat osatzera goaz berehala.
Leku jendetsuetan ibiltzea gogoko dugu, jaietan,
larunbat arratsaldeetan, oporretan,
zinematan, hondartzetan.
Bakardadeari beldur diogu, eta beldur horren
ondorioz
bakardadea gaitz bat bezala sailkatu dute
psikologoek,
patologia bat omen da mendetan
bizitzaren alderdi naturala eta beharrezkoa izan
dena.
Itsusia omen da haurrak bakarrik uztea.
Desleiala omen da lagunak bakarrik uztea.
Ondo pasatzeko jendea egotea ezinbesteko baldintza
da,
bakardadea aspermenaren aurpegi nagusia ei da
eta,
dohain guztiak galdu dituen garai bateko jakintsuen
erne-leku eder eta goraipatua.

Ezintasun sakonekin lotzen gaituen arinkeria
ziztrina da

benetan bakardadeari izua edukitzea,
oso erraz baretzen den munstroa delako.
Lagun on bat aski da oso ondo pasatzeko.
Zeure burua interesgarria den norbait dela
sentitzen duzun unean
bakardadea oso gozagarria bihurtzen da.
Bizitzako lorpenik garrantzitsuena hori da:
zeure burua zeure aurrean interesgarri agertzea.
Horrek bakarrik dakar
bakardadearekiko beldurraren amaiera.

Atsegin dut maitasuna kontaketa denean,
gure ilusioen kontaketa.

Gorroto dut maitasuna zenbaketa bat denean,
gure ondarearen zenbaketa.

Atsegin dut maitasuna banaketa bat denean,
gure pozaldien banaketa.

Gorroto dut maitasuna batuketa bat denean,
irain-zerrendaren batuketa.

Atsegin dut maitasuna gure askatasunean
tenkortzen denean.

Gorroto dut maitasuna gizartearen aurrean
makurtzen denean.

Atsegin dut maitasuna arriskua denean.

Gorroto dut maitasuna harrizkoa denean.

Atsegin dut gorrotatzen erakusten ez duen
maitasun hori.

Gorroto dut atsegina azkar baztertzen duen
maitasun oro.

Jende askoren distira
ikusi dut itzaltzen urteotan.
Lagun askoren berezitasuna
ikusi dut amatatzen urteotan.
Kantu bat amaitzen denean bezala,
haien begietako txinparta
desagertzen ikusi dut.
Haien bizitza argitzen zuen hura
ihes egiten ikusi dut,
haien aurpegiak
ilunpe ikaragarri batek estaltzen zituelarik.
Batzuetan bat-batean
gertatu zen guztia.
Besteetan poliki-poliki,
eta nik ez nuen
jende hura hartaz ohartarazteko
biderik aurkitzen.
Nik «hi, zertan ari haiz?» esaterako
zoriontasunean murgilduak ziren.
Zoriontasunean itoak ziren.

Egun ederren planeatzaile profesionala
bihurtu naiz.

Data seinalatua halako lekuetan
ez dakit norekin igarotzeko
planak egitea da nire ahuldadea.
Eguraldi argia egingo du,
nire gogoak imajina dezakeen
istoriorik zoragarriena biziko dugu,
eta arazo guztiak berez konponduko dira,
egun hori milaka urte hauetan
gure izenaz bereiztua,
guretzat gordea egon balitz bezala.
Baina goiz seinalatua iristen denean
ez zait iruditzen egunak
behar adinako distirarik dakarrenik,
nire gogoia ere ez dut
imajinaturiko guztia bizitzeko indarrez aurkitzen.
Etorkizuna, oraina bihurtu orduko,
usteldu egiten zait,
San Juan ondoko goizak bezala,

nire aberria
inoiz bete ezin den imajinazio distiratsua
balitz bezala.

Etortzekoak diren egunak irudikatzen
ematen dut orainaren zati handi bat.
Eta egunak iristen direnean,
orain bilakaturik,
berriro haien zati handi bat,
etortzekoak diren egunak irudikatzen ematen dut.
Honela, bizitzeari uko eginez
eta etorkizuna irudikatuz
ematen ditut egunak, asteak,
hilak eta urteak,
zoriona deitzen dioten
bake urduri baten zain,
jakinduria deitzen dioten
itsutasun baten itxaropenean,
minik sortzen ez duen
itxoite baten atarian.

Et a dena jakina zaigunean,
elkarrizketa guztiak
ezagunak zaizkigunean,
barre algara guztien makinaria
aztertua dugunean,
milaka aldiz entzundako
gaurko hitzen pisu astunak
mundua are gogaikarriagoa
bihurtzen duenean,
ez dago beste zereginik:
isilik egotea,
ardo on bat dastatzea
eta puruaren kea urrun jaurtitzea,
oroimenak hurbil dakizkizun
bere begiradaren aire urdinean.

Badirudi hori izango dela nire patua:
irudikatzen ditudanak nire ekintzekin
ezin hobetu triste bat,
amesten ditudan konplizitateak
ezin gauzatu etsitua,
ustez egiteko gauza nintzen hura guztia
zaborretara botatzen ikustea,
sinetsi nituen hitzen
gezurrezko izaeraz
ohartze arriskutsu eta beranta.
Badirudi hori dela nire kondena:
itxarrotearen eta datorrenaren artean
harrizko zubirik gehiago eraikitzen ez den
garai batean bizitzea.
Eta hori bera baino ezin liteke izan
nire salbamina:
itxaron dudanaren baitan
nire orduentzat etxe bat eraikitzea
eta bertan bizitzea.

Saltzaile ibiltzen zen herriz herri,
probintziaz probintzia.
Egun batean baserri zahar bat erosi
eta hantxe ezkutatu zen betirako,
erretiratzeko gazteegia zela esan zioten arren.
Tomateak hesolan sortzen ikusi zituen,
supermerkatuko plastikorik gabe,
ardiek esnea osagai guztiekin
eskaintzen zioten,
eta patatak lurretik erauzi behar zirela
jakin zuen, eskuak zikinduz.
Antzinako gizonen ezaugarriak berekin ditu:
hegaztien sena,
zomorroen egoskortasuna
eta azerien bista.
Orain ezertarako balio ez dioten
gauzak ahantziz
lekua berreskuratu du bere baitan
jakinduria berri batentzat.
Baserritik eta bere ingurunetik atera gabe

inoiz baino urrutirago iritsi da:
jadanik ez ditu ezagutzen
auto berrien markak ere.

Ohean ari naiz idazten.
Zalantzazko hitz bat agertu zait lerroetan,
duda-mudazko esanahia du,
baina hiztegia begiratzera jaikitzeke alferregi
idatzia utzi dut,
uste baitut
nire hitzak jasoko dituen irakurlea
—azkarra bada, eta hala izango da—
ohean egongo dela irakurtzen,
eta bera ere zalantzazko hitz hori,
duda-mudazko esanahia daukana,
hiztegian begiratzera jaikitzeke
alferregia izango dela,
modu horretan,
akatsa bertute bilakatuz,
bion arteko konplizitatea
sendotuta geratuko delarik.

Pertsonak, adin batetik aurrera,
uste du bi mundu ezagutzen dituela,
lehengoa eta oraingoa.

Lehen sexua nola zen,
orain sexua nolakoa den;
lehengo lan baldintzak,
oraingo lan modua;
lehengo familiak,
oraingo nahaspilak;
lehengo edariak,
oraingo drogak.

Gaur dakienarekin lehengo mundua
menderatuko zukeen,
baina lehen ikasi zuenarekin
gaur bizirik irautea du helburu bakar.
Iragana antigoaltzat hartuz,
zorrak kitatuko dituen helmuga
urruna zaio etorkizuna.

Orainaren meneko bizi da sarritan
bi mundu ezagutu zituen pertsona jakintsua.

Politikatik esaten ez diren gauzak
interesatzen zaizkit.
Militantziatik egiten ez direnak.
Historiatik iragana faltsutzeko tresnak.
Oroimenetik iragana berreraikitzeke ahalmena.
Erlijiotik munduaren sorrera
kontatzen duten ipuinak.
Ipuinetatik elurra eta tximiniak
interesatzen zaizkit.
Ahozko literaturatik irudiak.
Zientziatik etorkizunerako promesak.
Filosofiatik gizona biluzik ez lagatzeko
ahalegin noblea.
Musikatik malenkonia
eta geografiatik mendi eta haranen izenak.
Horiek guztiak nahastuz
osatu dut poesia
deitzen dudan jakinduria umil hau.

Larrua jo ondoren gizonak joan egin nahi du,
eta emakumeak geratu.

Larrua jo ondoren gizonak ez du laztanik behar,
eta emakumeak bai.

Gizonak ez du hitzik behar,
baina emakumeari maitasuna
hitzez elikatzen den sua zaio.

«Ederki gozatu dut» dio gizonak.

«Ederki gozatu du» pentsatzen du emakumeak.

«Hau ere erori da» pentsatzen du gizonak.

«Ezagutzen dudanetik maite dut»
pentsatzen du emakumeak.

«Titi ederrak dauzka» kontatuko du gizonak.

«Irribarre polita dauka» kontatuko du emakumeak.

«Bat gehiago!» pentsatuko du gizonak.

«Ez dut gehiagorik nahi, hauxe baino»
pentsatuko du emakumeak.

Gizonak dio:

«Hau denekin izango da beroa».

Emakumeak dio:

«Hau nirekin bakarrik eszitatuko da horrela».

Hain ezberdinak izanik,
ez dakit nola elkartzen garen
larrua jotzeko ere.

Ai zer plazera
ezertarako balio ez duten gauzak egitea,
dirurik emango ez duten gauzak idaztea,
bilera antzuetan egotea,
kobratuko ez ditudan kilometroak egitea
izartegiaren lilura ikuste hutsagatik.

Ai zer plazera
tabernan dauden guztiak gonbidatzea,
autopistan orduko 80 kilometrotan joatea,
auto ilaretan barre egitea,
erosketaren preziorik ez neurtzea.

Ai zer plazera
zer ordu den ez jakitea,
aukera on bat galtzea,
lan debalde egitea,
gizartearekin lotura txikienik ere ez edukitzea.

Ai zer plazera
kapitalismoari bere armekin
kontra egitea.

Ustekabean, itsumustuan,
nekea iristen da.
Betiko elkarrizketak,
betiko jendea,
betiko gorputzak.
Ez dago gogorik
ezta afaritako ardoa
edateko ere.
Lagunen esanak
amorrua pizten duten
inozokeriak zaizkizu.
«Maite zaitut» esatea
hezur mingarria da eztarrian.
Zoriontasuna
asmakizun higuingarri bat.
Higuingarriak
maitasunari buruz
sinetsarazi zizkiguten gezurrak.
Nekea: bizitzeko indarrari
bere xarma ematen dion ezustea.

Jadanik ezin dut gogoratu
laztandu nituen bularrak nolakoak ziren,
nolakoak muxukatu eta
lanbro-bidera ekarri nituen aluak,
jandako ipurdien azala,
gorputz haien usaina.
Hitzak gogoratzen ditut,
begiradak, promesak, bidaiak.
Urteen buruan ezin ditut gogoratu
erotzen ninduten larru-jotze haiek,
saio izerditsu haiek,
une hartan beste ezer baino
garrantzitsuagoak ziruditenak.
Elkarrizketak gogoratzen ditut,
barreak, isiluneak, eguzki-sarrerak.
Agian maite izan ez nituelako,
gozamenarentzat hutsik ehizatuak izan zirelako,
ez ditut gogoratzen gorputz ederrak.
Sexuak ez du oroimenik elikatzen,
samurtasunak aldiz bai,
maitasuna oroimenaren giltza
bilakatu didaten urte hauen buruan.

Nola deitu sexuaren ostean
gizona bereganatzen duen bakeari?
Nola izendatu ezkonduaren bake soziala?
Nola ezkongabearen bake fisikoa?
Nola itsusiaren bake psikologikoa?
Nola grinatsuaren bake etsitua?
Nola ederraren bake matematikoa?
Baina nola deitu
sexurik gabe lortzen den bakeari,
sexuaren beharra gaindituz
askatasun zabalagoa dakarkigun horri?
Nola izendatu sexuaren desorekatik urrun
bizitzeko beste tenple bat dakarren
bake hori?
Nola adierazi bestea baino osoagoa,
beteagoa, sakonagoa dela,
aldi berean eskasa, zirrarako, mengela,
salda epela bezalakoa dela
esan gabe?

Ligatzea...
neskaren eskuak zurea inarrosten duela sentitzea,
musu eman nahi dizula antzematea,
haren ahoko zaporea,
lehen aldiz haren bularrak ukitzea,
estutzea, laztantzea,
titiburuak gogortzea
haren arnasa zure belarrian kiribilduta,
azala usaintzea
haren sabela mugitzen ari delarik,
aluko ileak hatzetan korapilatzea
bustitzen doazkion ezpainetan galtzeko,
klitoriaren aurkikuntza,
bularren igurtzialdi berria,
haren ahoaren itxi-ezina,
listua, aluko ura zure ahoan, arnasotsa,
zakilaren eromen gogorra,
begien itsumena, gorputzaren esnaera
ikusitakin.
Ligatzea, dardararen miraria,
bere heriotza lasterraz ezer ez dakiena.

«Zuk ez duzu merezi izan
eduki duzun emakumerik...
hainbeste maite izan zaituztenak...!»,
esan zidan lagunak,
alkoholaren euforia lotsagabeen.
Botila hutsa eskuan neukan, haren buruan
txikitzeko,
baina asko maite dut laguna,
eta poema bat oparituko diot.
Nork merezi du nor?
Zein da prezioa?
Gogaipenetik zutitzen dakiten hitzak esatea?
Poza dakarten mozerro tristedun keinuak egitea?
Traizioaren onarpena?...
Maitasuna ematea erabaki duena
kalkuluen astunkeriatik libre geratuko da,
eta denborarekin,
bizi izan ez diren istorioak epaitzetik ere
aske geratuko da
«epaiketa» hitza maitasunaren erreinutik

harri bat bezala urrun botatzeko.
«Zatoz» da beti maitasunaren aditza
eta «Zoaz» gorrotoarena.

Umeen gelak denak jostailuz beteak daude.
Gure sukaldeak tresna, gailu, ontziteria
eta asmakizun xelebreez gainezka.
Armairuak arropaz eta oinetakoz josita.
Egongelak elektronikaz, oroigarritz
eta argazki inozoz itota.
Jendeak altzari berriak erosten ditu,
zaharrak ikusten aspertuta.
Etxea ez zaigu nahikoa, ganbara behar dugu,
garajea, elkarte gastronomikoa,
txabola eta txalupa.
Auto bat ez, hiru;
telebista bat ez, bana.
Erosi beharraren esklabo lehenak,
traste artean jakinminari lekua jan diogu,
ilusioa ito zaigu,
eta umorearentzat ez dago aukerarik
beti zerbait ordaindu beharraren nekean.
Eta horri,
jakinminik, ilusiorik eta umorerik gabeko bizitzari
progresoa deitu diogu.

Zergatik lehen elkarren barrura
sartzeko eta bertan urtzeko irrikan
zeuden gorputzak gero hoztu
eta elkarren ezaxolati bilakatzen dira?
Non galtzen da ile guztiak tente
eta haragia dardarez uzten zuen tximista hura?
Noiz konturatzen gara inoiz amaitu nahi ez genituen
larrujotze haiek bukaera-epea zeukatela?
Nola jakin zorion infinitua zekartela ziruditen
bustialdi izerditsu haien eromena mugatua zela?
Nork pentsatu behar zuen
elkarren igurtziekin arnasa hartzen zuten gorputzak
gero urrundu egingo zirela
film txar bat botatzen duten aretotik
ihes egiten dugun bezala?
Nola pairatu gorputza
hainbeste desiratutako
beste gorputz haren dekadentziaren
ikusle bihurtzen zaizun une mingotsa?
Gorputz haien lilurak arrazoia kendu zion buruari,

eta orain gure burua ez da gauza
gorputzaren hutsegiteak dakartzan galderak
erantzuteko.

Badira eurengan argia daramaten pertsonak,
ikusi orduko distiratzten gaituztenak.
Eta badira begiradan tunel beltzak
daramatzaten pertsonak,
ikusi orduko ikaratzen gaituztenak.
Tunel beltz horiek argitu egiten dira aldika,
alkoholezko gauetan, adibidez.
Eta argia dutenak itzali egiten dira aldika,
sentipenek gainezka eginda, adibidez.
Baina gero, egun berriarekin,
argia isiotu egiten da galdu zutenengan,
eta tunel beltzek berriro zulatzen dituzte
alaitasun bustiaz erotu zirenen begiak.
Gauza bat aldia baita, eta bestea bizialdia.
Aldiaren orbanak eragindako liluraren ondoan
aldi horien brodaketa urtekakoak ehundutako
margoa
gauza dotorea da.
Goizero galdetzen diot ispiluari ea zer naizen,
argia ala tunela,

baina ez hari begira nagoen goiz hartako unean,
baizik eta egunen betikotasunaren ibilbidean,
bizitzaren ibilbide labartsuaren amaiera aldean.

Halako batean
nire lagunak hasi nintzen ikusten,
eskolakideak, ezagunak,
igande goizetan umeekin paseatzen.
Aspermena ageri zen haien aurpegietan
trafiko seinale bat bezala.
Nik autoaren abiada azkartzen nuen
haien ibilbide hitsetik ihes egiteko.
Gauetan, ordea, ezkondu ez ziren
nire lagunak hasi nintzen ikusten,
eskolakideak, ezagunak,
tabernetako barran mozkortuta.
Petralkeria ageri zen haien aurpegietan
kondena bat bezala.
Nik ihes egiten nuen taberna haietatik
euren ibilbide antzua ez ezagutzeko.
Geroztik bi aukera horien artean gatibu nabil,
aspermena eta petralkeria artean bide berri baten
bila,
bietan erortzeko arriskuan askotan,
bide zoragarri bat aurkitzeko zorian beti.

Beti bezala sartu zen tabernan, bere poltsarekin,
gimnasiotik baletor bezala,

baina orain urrunagotik zetorren inolaz ere.

Urteak zituen bezero hura ikusi gabe,
baina barmanak kasu egin zion burua jasota,
lehen, beti bezalaxe.

Bezeroak ere burua jasota agurtu zuen.

Ribeiro botila bat edan ohi zuen neska lirain
batekin,

lukainka janez platertxo batean.

Hura gogoraturik, ribeiro botila bat
hartu zuen barmanak, beste eskuan kopa bi.

Erdibidean ohartu zen
neskarik ez zela sartu haren ondotik.

Berandu zen; botila eta bi kopa utzi zizkion aurrean
begiradarekin galdetuz bezala:

Zer gertatu zen?

Non da zurekin etortzen zen neska polit hura?

Bezeroak ere begiratu egin zion, erantzunez bezala:

Zer gertatu zen?

Non da nirekin etortzen zen neska polit hura?

Ni munduan nago, eta parte hartzen dut
bizitzaren erritu guztietan.

Lagun artera agertzen naiz bromatsu,
etxekoen kezka jarraitzen ditut arretatsu,
maitasunaren enbatetan zutik egoten saiatzen naiz,
gorputza ere zaintzen dut eta lantzen,
lan merkatuan

ene balioaren plusbaliak babesten ditut...

baina munduan ez egotea ere
planteatu diot nire buruari.

Ez inor izan, gutxi jan, alkoholik ez hartu,
festei ihes egin, autoa itsasora bota,
oinez atera bide bazterretan barrena, idatzi gabe,
gutunik jaso gabe,
inor berririk ezagutzea desiratu gabe.

Gure nortasunaren eta ongizatearen
eraikuntza bezala planteatu diguten bizitzari
deseraikuntzaz erantzutea,
lortu dugun lekua hutsik uztea bat-batean,
gurekin harremana duen kate-sail osoan
ikara bat barreiatu arte, zalantza, ezinegona.

Desagertzeak eskatzen duen indarra pilatu arte munduan nago, eta gogo handirik gabe betetzen ditut bizitzaren erritu guztiak.

Militantea eskiatzera doa ostiral iluntzean,
arratsaldean presoen aldeko manifan izan ondoren.
Rockeroa furgona berrian doa kontzertua ematera,
eta ordu txikietan sartuko da
amak goizean egin dion ohean.
Gazteak autobusean doaz Donostiako gaurko
manifara
eta gauean bapo afaldu eta mozkortuko dira.
Funtzionarioa Chiapasera doa iraultzaren taupaden
bila
urte osoan hiritar ernegatuoi
burokrazia tonak irentsarazi ondoren.
Gosearen aurka limosna eman duen kristauak
bi hilabeteko soldata botako du
udako apartamentuagatik.
Futbolariak dira jende xehearen miresmen eta
eredu:
diruagatik euren burua
edonora saltzen duten mertzenarioak.
Gure historia aztertu duen ikerlari sutsuak
ez daki bere aurkikuntza jatorrizko hizkuntzan

ematen.

Eskuineko parametroen erosotasunean bizi gara
baina herrialde iraultzaileekiko sentibera gaude
beti:

aberatsak izanik prest gaude beti
pobreei pobreago izaten laguntzeko.

Gauza garrantzitsuak gazteleraz esanez
babesten dugu euskararen garrantzitxo.

Hau da Euskal Herria:

burges putaz beteta dagoen
munduko herririk iraultzaileena.

Ez dut ulertzen beroarekin jendeak
itsasorantz burutzen duen exodoa.
Itsasoak aspertu egiten nau,
behi baten burukadak bezala.
Itsasora joatea imajinaziorik gabeko langile xumeak
yatean ihesi doan aberatsa harrapatu nahi izatea
bezala da.

Gure gustuko paisaiaren bilaketak
errespetu eta arreta gehiago merezi lituzke.
Gure begien atsedenleku hori aurkitzea ez da
erlijioa edo ideia politikoak aurkitzea baino
garrantzi gutxiagokoa.
Eguneroko bizitzaren itsumenetik ihes egiteko
atea da paisaia,
telebistaren abiadak dakarren eromena baretzeko
modu bakarra:
begiak zabaldu, atsedena hartu,
koloreak dastatu, formak aztertu
eta haizeak zure nortasunaren muinera hori
nola barneratzen duen sentitzea.
Nire paisaia, nire lilura, atsedena eta betetasuna

Eta nire poema bat noizbait
poster batean inprimatzen badute
mendiertzaren gainean iraungiz doan eguzki gorria
ageri den paisaiaren osagarri,
eta nerabeak bere gelako horman itsasten badu,
eta goizero, iluntzero posterrari begiratzuz
noizbait, oso urrun ez legokeen egun batean
etxetik alde egin eta oinez, lurra zapalduz
—hautsa bilduz benetako bidaiarien modura—,
paisaia hori eta horrelako edertasun asko
zeharkatu behar dituela amets egingo balu,
eta nire poema une ilunei aurre egiteko
haren bihotzak behar duen brujula bilakatuko balitz,
eta horrelako hitzak esango dizkionarekin baizik
ez dela maiteminduko zin egingo balu,
ilargi betearen gorazarrean piztutako suaren
aurrean
ni zorientsu izango nintzateke,
hitzaren gure aurreko azti zaharrek
nirekin lortu zuten mirari zaila
lortuko bainuke belaunaldi berriengan.

Oraina egunero jaiotzen den promesa bat da.
Mendian behera garo artean iristen da, guretzat,
edo itsasoko olatuen gainean dator,
kostaldekoentzat.

Adan eta Ebak paradisian ez zuten beste zereginik:
oraina bizi.

Iragana argitara ekarri edo
etorkizunari aurrea hartu nahi izan ziotenean
igorri zituen Jainkoak handik,
geroztik gurea bezalakoa den mundura.

Oraina umezurtz jaiotzen da egunero,
eta ondo-ondo zaindu beharreko umea da.

Ez diogu gure eginkizun txepelen
presarik erantsi behar.

Ez diogu, atzokoaren igoala izango dela-eta,
ilusiorik kendu behar.

Orduen biluztasunaren aurrean gaudelarik,
gure nortasuna estaltzen duten
erosotasun horiek guztiak gabe,
benetan ez daukagu ezer,
oraina baino.

Eskolan erakutsi behar ligukete oraina maitatzen.
Aseguru etxeek beldurra ezartzen digute, ordea.
Tradizioak bere errepikatu-beharraren zama
ezartzen digu.

Eta goizean goizetik promesa batekin zetorren
oraina

begien aurretik iragaiten zaigu
gure konformismoa elikatzen eta sendotzen duen
aldaketa ezaren menpean eraila.

Bere bizitza aldatu nahi duenarentzat
idatzi nahi nuke liburu hau.

Motxilan sartu eta erraz eramatekoa,
gaueko sutondoan argia egingo diona,
lotarako bakardadean
lagungarri litzaizkiokeen hitzak dauzkana.

Maiteminduta dagoenarentzat, barruan kokatu zaion
gose berri hori ase ezin duenarentzat
idatzi nahi nuke,

minik eragingo ez dioten izarrarteak eskaintzeko,
sar nazala jakako poltsikoan

Nerudak inoiz ez zuela arrazoirik izan esateko.

Itsaslabarraren ertzean jauzi basatia, azkena
egin nahi duenari idatzi nahi diot,
ez haren ihes-nahiari arrazoirik kentzeko,
ahots isil askok bizitzeko erregutzen diotela
ohartarazteko baizik,

isiltasunean lagunduko dioten
hitz ezinbestekoak erakusteko.

Bizitza aldatu nahi dutenentzat
idatzi nahi du liburu hau,

bere bizitza aldatzen jakin ez zuenak,
maiteminari neurririk hartu ez zionak,
itsaslabarren maitale izan zenak,
haren ahuldadetik besteek
indarra hartuko dutelakoan.

Banketxeak ez zaizkit gustatzen. Garbiegiak daude,
autopsiak egiten dituzten gela horiek bezala.

Banketxeetan ere zure irabazien egia baino
ez dute begiratzen.

Gaueko adiskide irribarretsuak ere
seriotu egiten dira banketxeko ilaran daudenean.

Ni bezero txarra izan naiz banketxeentzat.

Neuk nahi nuena erosteko

eta maite nituenak laguntzeko adina diru izan dut,
baina ez gehiago, eta hori gutxiegi da
banketxeentzat.

Proporzioan duela hogeitun urte neukan
kontu-korronte berbera daukat.

Hemeretzi urterekin 600 euro aurreratu nituen,
berrogeirekin 6.000.

Beraz, pobreentzat eredugarria naiz,
eta aberatsentzat arbuiagarri,

irabaz nezakeen diru askori uko egin diodalako.

Baina ni neu naiz orain,

eta ez gizarteari ondo letorkiokeen makina bat.

Nik idatzi dut poema hau.

Makina horrek txeke bat sinatuko zukeen.
Ez dut beste mendekurik desio:
nire irudia daraman dirua ateratzea noizbait
bankeroen eskuak zikintzeko,
baita xentimoetan izan behar badu ere.

Getariako Gaztetape hondartza oso berezia da.
Behin bainu bat hartzera
hurbildu nintzen itsasertzera.
Betaurrekoak jantzita neuzkala konturatu nintzen.
Haitz baten gainean utzi eta
murgildu nintzen freskura ederrean.
Ateratakoan betaurrekoak falta!
Karramarroak ikusi nituen iheska.
Haiek eraman izango zizkidaten.
Geroztik egunkariak desagertu egiten zaizkio
jendeari
uretako sartu-irteeretan.
Astero liburu bat ostu diotela salatu duenik bada.
Jehovako lekuko bati biblia desagertu zitzaion,
eta bera pozik.
Haitzartera hurbiltzen direnek kontatzen dute
karramarroek politikaz hitz egiten dietela,
Ibarretxeren planaren atal inkonstituzionalei buruz.
Surflariei taula hobeak non erosi gomendatzen
diete.
Bikoteen ur azpiko ferekak sailkatzen dituzte

patologia sexualen arabera.

Ez dira mariskoaren aristokraziako partaide,
baina saiatzen dira euren maila soziala hobetzen.

Zaintzaileei burtsako gorabeherak
komentatzen dizkiete.

Behin Juan Mari Arzak aurkitu zuten uretan
eta genozida bat zela esan zioten.

Gauetz haitzetara joan zen bikote batek
marihuana erretzen aurkitu zituen,
eta cannabisaren onurei buruzko hitzaldia
entzun behar izan zuten.

Karramarro irakurriek orain

mundua politagoa dela esaten duten arren,

zientzialariak oso kezkatuta dabilta

espezie honen garapena dela-eta;

hori eragozteko, sei telebista aparailu

kokatu dituzte haitzetan

Haizearen Orraziko burdinak horretarako ekarrita.

Nik ere sexuan asko pentsatzen dut.
Eta hau esanda badakit
poema irakurtzen jarraituko duzuela.
Eta badakit hau esanda
zuen guztion bozeramaile bihurtu naizela,
zuek denok ere asko pentsatzen baituzue sexuan.
Sexuak gorputz osoa astintzen digulako,
goitik beheraino,
eta gorputzarekin batera nortasuna ere bai, izaera.
Agertzen denean
sexuak gure bizitza kolokan jar dezake,
iraunkorrek genituen emaitzak denak triskaldu,
eta gure bizitza kolokan jar dezakeela badakigulako
diogu sexuari errespetua, beldurra eta miresmena,
dena batera.
Baina sexua agertzen ez denean ez da bakerik
iristen,
bere ausentziaz itaunka hasten baikara,
ausentzia horretan guk daukagun erruaz,
ausentzia honek izango duen iraupenaz,
ausentzia honek frakasoaren itxura

hartuko baitu iraunez gero.

Sexua geure buruaren indarraz menderatzea
da gure ametsa,

hark eraginik ez izatea gure erabakietan.

Eta lortu ez arren, geure buruarekin edukitzen
ditugun

elkarrizketa luzeetan baietz esaten diogu, lortu
dugula.

Ahaztu nahi dugunean agertu egiten delako,
gozatu nahi dugunean mingosten ere badakielako,
beste guztia ahantzarazten digulako
pentsatzen dugu hainbeste sexuan. Baita nik ere.

Gazteagotan deseoa zerbait bortitza zen.
Gero leundu egiten da,
baina ez apalago bihurtzeko.
Lehen titiak kanpoan agertzea aski zen
zure barneko indar guztiak biltzeko.
Egonda nago bi orduz emakume bati bularrak jaten,
bularrak jaten, bularrak jaten... lehertzeraino.
Orain nahiago dut neska kamiseta jantzita ikustea
nire gainean.
Orain deseoa pizteko bideak bihurritu egin dira.
Erritmoak, kadentziak, arnasketa geldotu dira.
Jakintsuago bilakatu dira agian.
Orgasmoa ez da ibilbide eder baten saria baino,
eta ez helmuga.
Lehen atal batean geratzen zena
orain gorputz osora hedatu da.
Indarra galdu du, baina lurraldeak irabazi ditu.
Haren eragina zabalagoa da.
Burmuinera iristen den informazioa
plazer-puntu askotatik igorria da,
eta burmuinari gozamen osoagoa iruditzen zaio
atal baten eraso bortitzak eragiten zuen hura baino.

Pobre jaiotzea zorte handi bat da.
Badakizu gauzak zenbat kostatzen diren.
Ezer eduki gabe ere denbora disfrutatzen badakizu.
Ezagutzen duzu lagun hurkoari zor zaion
errespetua.

Publizitateak ez dauka eraginik zuregan.

Horra klabe bat:

publizitateari kasu egiteari uzten diogunean
hasiko gara zoriontsu izaten.

Pobre jaio bazara badakizu

gauzen balioa pertsonen baliotik bereizten.

Badakizu bizitza bidaia eder bat dela;

zenbat eta gauza gehiago pilatu

orduan eta astunagoa bilakatuko den bidaia.

Aberatsen bekaitzean bizi ez bazara

bizitzaren zentzua ulertu egingo duzu,

eta inoiz ez duzu ahaztuko

hainbeste gauza gabe

aurretik ere bizi izan zirenen ikasgaia.

Pobre jaio bazara bizitza pijo bat bihurtuta

amaitzeko lotsatik aske egongo zara ziurrenik.

Libre egonen zara baita
itxura progrea daramaten eta puntualki
ekintza iraultzaileetan parte hartzen duten
burges nazkagarri horietako bat bihurtzetik ere.

Musu ematen ikastea
hizkuntza berri bat zeureganatzen duzu.
Ongietorriko musuak daude,
ate irekiak direnak ilunpe umelagoetara,
musu indiferenteak,
nahita ezpainetan lehertzen direnak
edo ezpain itxiz jaurtitako gezi ezeztarrak.
Ikasten duzu bereizten zu gabe
bizi ezin direnen musuak
gau baterako hurbiltzen zaizkizunen musuetatik.
Amaren musuak, haurtzarora itsatsita geratu
zirenak,
ez dituzu geroztik behar izan, baina ama
eman gabeko musu horien zain egon zela jakiterako
joana zaizu.
Halere, huts egiteak
musu emaile hobe bihurtuko zaitu.
Begirada baten gonbitaz iristen diren musuak
daude,
sorbaldan pausatuta esku batek eskatzen
dizkizunak,

gorputzaren mapa ezagutu nahi duten musuak
eta itxaropenik gabe
tristura basatira bultzatzen zaituztenak.
Ezpain baldarrak daude,
eta gorputzaren jakinduria guztia biltzen dutenak.
Musuen aroa:
hizkuntza berri bat ikasten duzuketik
nori emanik gabe geratzen zaren egun itsusira arte
doan denbora.

«**E**namoratuta nengoen eta» esaten du jende
ahulak

egin zituen txorakeriak justifikatzeko.

«Amarengatik batez ere» esango dizu
ezkontzera doan bikote inozoak.

«Kreditua eskatu nuen eta» argituko dizu
bere burua ordu estren truke saldu duen langileak.

«Kapritxo bat neure buruari» adieraziko dizu
autorik garestiena ekarri duen morroiak.

«Eske telebistan ikusten dute eta» justifikatuko du
gurasoak umearen opari garestia, gaineratuz:

«Gainera bere lagun guztiei erosi diete».

«Nora joan behar duzu ba bestela?» erantzungo du
naturaltasunez

arratsalde pasa supermerkatura joan den
sendiarreak

beharrezkoak ez ziren gauzetan dirua gastatzera.

Eta horrela, besteen esanak jarraituz,

besteen pare agertu nahian,

denbora alferrik ez dutela galdu sinesteko

dirua alferrik xahutuz igarotzen dute
batzuek, askok, gehienek...
bizitza osoa.

Espero dut nire egunen bukaeran
diru asko ez edukitzea banketxean.
Ez nituzke nire oinordekoak
apurrengatik borrokan ikusi nahi.
Bizitza erabat aprobe txatu ez nuen seinale litzateke.
Lagunei ez niela behar adina lagundu.
Maiteei ez niela bizitza
erosoago eramaten erabat lagundu.
Opari garrantzitsu batzuk ez nituela egin.
Ez nuela behar adina xanpainik edan.
Niri dirua soberan geratzen bazait
zerbaitek huts egin zuen seinale.
Ez al nituen liburuak erosi, irakurri ezin ahala?
Ez al nituen puru habanoak erretzen, astean
hirutan?
Nolatan irabazi nuen
xahutu nezakeen baino diru gehiago?
Nire lanak halako garrantzia izan al zuen
botereak diruarekin estali eta ilundu nahi
izateraino?
Nolatan hartu nuen lo

diru hura merezi nuela pentsatzeraino?
Nire egunen bukaeran ehun mila euro banitu,
esate baterako, hilotzik miserableena nintzateke,
bizitzaren helburutzat
dirua pilatzea daukan gizarte bati
arrazoia emango niokeelako.
Badakit Euskal Herrian
ez dagoela gauza hauek esaterik.
Jendeari bere diru-nahia kritikatzuz gero
samindu egiten dela.
Horregatik idatzi egin dut.
Idatzita utzi dut,
inoiz notario bati ordainduko ez diodan
testamentu baten antzera.

Inork estimatzen ez dituen liburu gehiegi
idatzi ditugu agian,
eta itsasbeherako basatzaren orduan usteltzen
dauden
txalupak bezala geratu dira apaletan.
Lohasma ederrean zeuden hitzak
idatzi ditugu lotsagabeki,
jakin gabe zeinentzat eta zertarako...
Ez dakigu oraindik gauzak
esan egin behar diren edo ez,
gaua beso ezberdinen artean pasa duenak
bere maitearen aurrean zer egin ez dakien bezala.
Eguntxintaren paisaia gardena ikusi duenak
kontatu egin behar al du ikusitakoa?
Begiei atsedena eman dieten koloreak
deskribatu egin behar lituzke?
Norberak soilik ulertzen duen jakinduria apal bat
badagoela iruditzen zait,
eta susmoa daukat
hori agertzen saiatzeak

jakinduria horren deuseztatzea ez ote dakarren.
Isiltasunak zoriontsuago egingo ez ote gaituen
ikararekin idazten dut.

Ezagutu ditut mendiko aterpeak bezalakoak
izan ziren pertsonak nire bizitzaren ibilbidean.
Ur uherretako ibaien gainean
zihoazen zubi arriskutsuak
zeharkatu ditut haien laguntzarekin.
Gorrotoa ezagutu dut, niregan, besteengan.
Bekaitza ikusi dut.
Nire hitz askoren botere izugarriarekin
harritu naiz maiz,
eta botere horren sorburua aurkitzea izan da
bidaiarik luzeena, erakargarriena.
Biluzik jarri behar zenuen haraino iristeko.
Ezagutu ditut begiratuak izateko
diru asko inbertitzen zuten pertsonak.
Nire begirada bilatzen zutenak,
eta, esker onez, euren sexua eskaintzen zidatenak.
Ezagutu ditut
mendiak baino handiagoak ziren pertsonak,
aterpe izaten erakutsi zidatenak,
hitzaren menderatzaile,

edota begiratu izan nahi zuen inbertsore triste,
eta haien gailurra irabazteko
borrokara bultza nindutenak.

Nire liburuei bi gauza eskatu izan dizkiet beti.
Bat: irakurleengana iristeko ahalmena.
Bi: ni mantentzeko dirua sortzea.
Bi gauza hauek ez daude lotuta.
Asko sal dezakezu, bizitzeko behar duzuna baino
diru gehiago irabazi
eta irakurleen albisterik jaso ez batere.
Liburuak zure isla dira,
baina irakurleek esandakoarekin
osatzen du idazleak ispilu borobila.
Irakurleak liburu bila doazen bezala
joan behar du idazleak irakurleen bila.
Idazlearen nortasuna, idazkera
berak uste baino ederragoa izan daiteke,
edo kaskarragoa,
Eta irakurleak soilik emango dio
ezjakintasun horren neurria.
Irakurleak idazleaz pentsatzen duena ere
idazlearen nortasunaren zatia baita.
Hau ulertzen ez duen idazleak
inoiz ez du ikusiko hamasei urteko neska bat
parkean bere liburua irakurtzen.

Nire etsaiak maite ditut.
Etsairik ez daukanak
benetako lagunik ere ez du izaten.
Etsai bat kanean agurra ukatzen ikusten dudanean
badakit nire lekuan nagoela.
Etsai bat berriro haserretu zaidala jakitea
bide onean noala jakitea da.
Etsai batek nitaz idazten duen bakoitzean
nik idatzitakoaren indarra baieztatzen dit.
Etsaiena da dagoen maitasun eterno bakarra.
Bizitza osoan gogoratzen dituzte
zuk egindako irainak.
Bizitza osoan gogoratzeko moduko iraintzat
har daitekeena egia bakarrik izan liteke.
Gezurrak, arinkeriak, ezjakintasunak
ez du hainbeste irauten.
Egia atzeman eta adierazten jakin zenuelako
dauzkazu etsaiak.
Lagunik onenak ere
aitortuko ez lizkizukeen dohainak
aitortzen dizkizu etsaiak.
Nola ez maitatu zurekin hain bihotz zabala dena!

Ametsets bat darabilt buruan
nerabe izaten hasi nintzenetik:
ermitauaren ametsa da.

Goiz argi batean etxetik ateratzea,
motxila bizkarrean, kantu bat bihotzean,
eta gehiago ez itzultzea.

Gaztelako eremu zabaletara joango naiz,
makalek itzalpetutako ibaietan freskatu,
haranak zeharkatu, ermitak bisitatu,
eta leku egoki batean bizitzen jarriko naiz.

Ez dut jateko asko behar, gazta, ardoa.

Tarteka bekatu egin nahi nuke,
zazpi bekatu nagusietako bi edo hiru,
ermitau bekataria izan, ermitau ateo bat,
neskazalea hiru hilabetez behin edo, eta mozkorra.

Ez nuke laguneren bisitarik nahi.

Irakurtzen eman eguna, inguruak ezagutzen.

Tarteka bidaiara luze bat zibilizaziora.

Nire liburuen diruarekin bizi nahi nuke,
eta ezintasun hori da oraingoz munduarekin
nire lotura,

hori eta nik dakidan baten begirada maitemindua,
ametsa eragoztearekin batera
amets egitera naramana egunero.

Egun batean begira jarri nintzen
nire adinekoak nola bizi ziren ikusteko.
Lau lorpen eginak zituzten gehienek:
lan iraunkorra zeukaten,
etxebizitza eresia,
ezkonduak ziren
eta seme-alabak zeuzkaten.
Krisialdi bat eduki nuen: nik ez neukan ezer.
Baina haiekin hizketan hasita bekaitza ikusi nuen
haien begietan hemezortzi urteko neskatxa bat
nola maitemindu nuen kontatzen nienean,
hartutako aukeren egokitasuna ala okerra
garbi ikusten den adinean egon arren
ez zuten horretaz gogoetarik egiten,
gorputzez ondo eta sano egon arren
burua ardura estuetan itoa zuten beti,
gauza asko konpromisoz egiten zituzten,
eta euren gogoz oso gutxi.
Iruditu zitzaidan ez zidatela abantailarik kentzen,
eta haien zorion modua ez zitzaidala gustatzen:
nik barrua astintzen duen zoriona maite dut,

ez kezkek baretzen dituen.

Askatasunaren ondorioa den zoriona, alegia,
ez beldurraren ondorioa dena.

Bide onetik nindoan nire adinekoen ondoan.

Bizitza gure ulermenari iheska dabil askotan.
Maitemintzen zarenean ez dago besterik munduan,
baina igaro denean
zeinen itxi egon zaren ikusten duzu,
artean zenbat pertsona zoragarri zenituen
ezagutzeko.

Oraina da beti gure memoriaren epaile,
ezin jakin inoiz gauzak ondo joan ziren edo gaizki:
baikor zauden egunean
iragan gehientsuena ondo dakusazu,
petral zaudenean, aldiz, oso itsusi eta arrunt.
Ondorengo aroen emaitzak gure iraganean
etengabeko eragina duten abentura honetan
memoriaz ezin gintezke erabat fidatu.
Eta horrek bizitza aingira iheskor bilakatzen du,
iheslari arriskutsua gure ustearen atzaparretan.
Gaztetan denborak infinitua dirudi,
baina laster hasten da mugatu itxura hartzen,
eta horrek larritasuna bizkortu egiten du.
Edertasuna, esate baterako...
Edertasuna gaztetan edukitzen da,

baina zahartutakoan apreziatzen da.
Hori jakiterako, ordea, galdu duzu zeurea,
eta edertasun berri baten eraikuntzari ekin
  beharrean
aurkitzen zara beste neke askoren erdian.

Oroimenari bertute salbatzaileak ezartzen
dizkiogu.

Norbait hiltzen zaigunean esaten dugu:

«Beti gure oroimenean biziko zara»

Edo: «Besteen bihotzean dagoena ez da inoiz hilko».

Inozoak gara benaz heriotzaren aurrean.

Materiarik ezaren erreinuan galduta gabiltza
bizitza osoa ondasun

materialak pilatzen eman ondoren.

Handitasun ekonomikoa erdietsi nahian beti,
leinuak sortzen ditugu, jarraitzaile zintzoak,
eta heriotza iristen denean

oroimena bezalako tresna inmateriala,

ahula eta alferrekoa baino ez zaigu geratzen
hari aurre egiteko.

Heriotzaren sustantzia ezereza da, ezdeustasuna,
desagerpena.

Oroimenarekin garaitu nahi dugu heriotza,
oroimenak ere haren osagarri berberak dauzkala
konturatu gabe,

beteko ez ditugun promesekin heriotzaren garaipena
sinatzea baizik ez dugula egiten jakin gabe,
materiarik gabe ezer ez garela onartu ezinik.

Gure ingurura zintzotasun apur batez begiratur
gero

oso nabariak diren gauzak esanez
eman dezake idazleak bizitza osoa
eta aldi oro berritzaile gertatu.

Esan dezake, esate baterako:

«Mundu osoarentzat elikadura
sortzeko tresnak edukita
gosez hiltzen den jende saldoak
hiltzaile bihurtzen gaitu automatikoki».

Eta erants dezake:

«Ez dugu epaiketarik ere merezi,
kondena segurua eta azkarra baizik
gure axolagabetasunagatik, gure utzikeriagatik,
gure dirua gosearen aurkari bilakatzea eragotziz
erosi ditugun alferrezko traste guztiengatik».

Eta jarrai dezake:

«Mundua gure kapritxoak betetzeko
miseria eremu bilakatu dugu».

Eta gehiago:

«Gezurra da mugak desagertzen ari direla,

muga ekonomiko eta burokratikoak
gero eta handiagoak dira».

Moderno izaten aspertuko ez diren idazleen
ahots eternalak behar ditugu gure artean. SOS.

Benetan diotsuet: ez dut gorputzik gogoan.
Eskuetan edukitako formak,
arnasestuetan bildutako igurtziak,
labainduta ere ihes egin ezin zuten besoak,
isurialdi lekedatsuetan pitzatutako azala,
haragi hura dena ez da gauza orain
nire oroimena ikaratzeko.

Bular gogoangarriak iruditutakoak
ez zaizkit orain batere gogoragarri,
hanka luze haiek aluak lotsati agertzen zituztenak,
bizkar haien erorketa
ipurdi zurien nagusitasunera tentetzeko,
gorputz haiekin bat egiteko zeuden moduak,
erosoak, behartuak, artistikoak, zabarrak
ez dira oroimenean ezer esatera iristen.

Agian haragiaren hizkuntza
hurrengo gorputzarena delako,
gorputz berrien gutziarena,
oroimena gure nortasunaren iraganean
osagarri nobleagoak bilatzen saiatzen den bitartean.

Poema hau beratu idaztea,
gorputzaren gorazarrezko esaldi horiekin,
asko kostatu zait.

Ez dut inoiz zakil bat ahoratu,
inoiz ez naiz aritu zakil luze eta indartsu bati
zupa eta zupa
esne zuria isurtzen ikusi arte dardara batean.
Zer sentitzen ote da?
Nolako zaporea ote dauka?
Gustagarria ote da, nazkagarria...
Non jartzen ote ditu mutilak eskuak?
Zure buruan? Zure ipurdian?
Nolakoa ote da bere hiztegia
nik hortzartean bere morboa
gero eta abiada biziagoan jartzen dudalarik?
Ez dakit idatzi dudan hau
umekeria bat ote den,
ala sexu aukera ezberdinen aldeko borrokan
lagungarri gerta litekeen
aitormen underground samarra,
baina idatzia geratu da,
eta liburuan agertuko da ezbairik gabe.

Gure gizartea deseoa sortzeko lantegi erraldoia da.

Grina artifizialak sortzen dizkigu,
gero grina horiek asetzeko beharra sortzen digu,
eta azkenik gure dirua xahutzen dugu horretan.
Irabaziekin deseoen lantegia hazi egiten da,
dibertsifikatu bere ekoizpenak,
gure grinak are xelebregoak izan daitezten.
Oporrak Santanderren igarotzen zituenak ez du
aski.

Yatean joan nahiko du Britainiara,
eta hurrena zaldiz Danimarka zeharkatu.
Gure eguneroko bizitzarekin zerikusirik ez daukaten
grinak ase ezinda gabiltza,
eta publizitatearen helburua gu ez erotzea da,
esperientzia bereziak, exotikoak
aberasgarri direla esanez,
aseguru-etxe eta kredituen mende
bizi garen koldarroi
abenturazale handienen pare gaudela sinetsaraziz.
Erosteko gure ahalmenetik bizi den

lantegi erraldoia da gizartea,
eta publizitatea erabiltzen du erosten ez badugu
gu gaizki sentiarazteko, guk, liluraturik,
erosteko aukera amaigabeari
askatasuna deitzen diogun bitartean.

Nire inguruan diru asko irabazten duen
jende asko ezagutu dut.

Udaletxeetako zinegotziak, esaterako.

EAJkoak dira, hogeita hamar urtetik beherakoak,
beste lan bat eginez

udalean ordu batzuk sartzen dituztenak.

Dena kobratzen dute, lana eta udala.

Diru asko kobratzen dute herriaren alde lan
egiteagatik.

Hilean hiru mila eurora iristen dira aise.

Gaur banandutako emakume bat joan da udalera
pobreziaren aurkako dirulaguntza eskatzera.

Hilean berrehun eurotako da laguntza hori.

Beraz, urtean ez du kobratuko udaleko zinegotzi
gazteak

hilabete bakar batean irabaziko duena ere.

Paperak betearazi dizkiote emakumeari.

Bere egoeraren ulermen prozesua baino,

bere beharren sailkapen bidea baino

kontrol finantziero-polizialaren itxura

hartu die paperei.

Aztertuko dutela agindu diote.

Izango duela erantzuna laster.

Badaki txikikeria bategatik atzera bota
diezaioketela.

Orain ulertzen du pobre asko zergatik ez diren
agertzen

euren pobrezia demostratzerara.

Orain badaki zein sistema darabilen faxismoak
pobrerik ez dagoela demostratzeko.

Urtaro bakoitzari ezar dakioken sustantzia erabaki dut:

Udaberria argia da, goizeko freskuran margotua.

Uda airea da, bero astunaren arnasa.

Udazkena usaina da, lurrak isurtzen duena.

Negua laztana da, izotzaren laztana.

Huaoraniek, ordea, beste egutegi bat daukate.

Haien aroak dira:

txonta loratzen den aroa,

suge dantzariaren aroa,

errekaren gorakadarena,

tximua gizen dagoen aroa.

Gure aroak nekazarien izendegitik hartuak dira.

Huaotarrenak ehiztarien hiztegiko harrapakinak
dira.

Urtaroak dira nekazariaren pausokera astunaren eta ehiztarien ibilera arinaren lehen borroka-gune.

Hau izan da milaka urtetan giza belaunaldien arteko dualitate nagusia:

etorriko denaren beldur nekazaria,

datorrena garaitu beharrean ehiztaria.

Haiek nomadak dira euren hamaketan zabuka.

Gu lur maite geldoak geure ohe sendoetan.

Haiek pobreak dira eta gu aberatsak.

Halere guk liburuak egiten dizkiegu mirespenez,
eta haiek eskuekin aurpegiak estalita agertzen dira,
ez gaituztelako ezta argazki haietatik ere ikusi nahi.

Badira

beldurra ematen duen edertasuna duten neskak.
Dardara eragiten duten begiak.
Euriaren lurrina daraman ahoan
erokeriaren bat egitera bultza zaitzaketen ezpainak.
Haien ilea, nola utzi laztandu gabe!
Nola kendu burutik haien gorputzaren
irudi imajinatua, gauean
gelako epeltasunean zaudenean!
Hain ederrak dira neska batzuek
non neure burua saldua sentitzen dudan haien
aurrean.

Madarikazio biblikoen antzera,
haien hitz bat aski nuke erre kara saltatzeko.
Zergatik egiten gaitu besteen edertasunak
hain ahul, mengel, nerabe eta eskas?
Gaur goizean ikusi dut horrelako bat,
zelta-odola daraman euskaldun bat.
Eskerrak ez didan begiratu,
eskerrak ez den niregana hurbildu sua eskatzera,

edo ordua galdetzera, edo elkarrizketa bat
hitzartzera,

eskerrak ez didan esan nitaz maiteminduta dagoela,
eskerrak ez didan eskutik heldu eta «goazen» esan,
ezingo bainiokeen ezetzik eman
eta ezagutzen dudanetik maite dudala ukatu.

Sinboloen eremura murriztuta dago aspaldi
gure borroka.

Ikurrina, manifik, selekzioak, betetzen ez diren
legeak,

ezertarako balio ez duten oihu eta aldarriak,
euskaltegiak husten ari diren bitartean.

Lehen garrantzitsua izan zen sinboloak
berreskuratzea,

gure ispilua zirelako, guk edertutako arbasoen
ordaina,

baina gaur sinboloen borroka
inpotentziaren eremu bilakatu da.

Ez dago eternalki sinboloekin estaltzerik gure
utzikeria.

Etiketa hutsekin deitzen diogu elkarri:
xenofobia, baztertzailea, nazia, faxista, hiltzailea.
Ezkertiar guztiek egunkari eskuindarretan
ateratzen dituzte eskelak.

Oporretan gehiago gastatzen dute,
txiringito zikinetan ganbak janez,
egunero haien adimena elikatuko lukeen

euskarazko egunkarian baino.

Pegatak, kamisetak, pankartak, sloganak eta oihalak
erakusten gabiltza beti

gure biluztasuna estaltzeko,

hutsik dagoen arimaren kontzientzia lasaitzeko.

Sinboloen borrokak, urte gehiegitan luzatzen bada,

gure eguneroko bizitzarekin harremana galtzen du,

folklore bihurtzeko, gure porrotaren lore.

Txikitatik erakusten digute:
emaztetxo bat hartuko duzu, harekin biziko zara.
Eta emaztetxoei esaten diete:
senarra izango duzu, harekin biziko zara.
Gerora jendea maitemindu egiten da
eta etxe polit bat erostea erabakitzen du,
umetako ametsa bete nahian.
Etxea erosteko kreditua eskatu behar.
Kreditua emango badizute lana eduki behar.
Eta kreditua ordainduko baduzu
ordu estrak sartu behar.
Etxea galduko ez baduzu, emaztea, seme-alabak,
zure txikitako ametsa galduko ez baduzu
langile zintzo, isil eta meneko bihurtzen zara,
nagusiari nahi duen guztia egiten utziz,
protesta egiteko beldurrez beti,
legerik makurrenak irentsiz.
Zure familia ondo bizi dadin
burututako sakrifizio guztiekin
mundu ankerrago bat utziko diezu
ziurrenik zure ankerkeria multiplikatzen
jarraituko duten zure seme-alabei.

Jadanik badakizkigu egia ikaragarri batzuk:
ez dagoela bizitza osoa irauten duen maitasunik,
maitatzen ikasteak ez duela ezertarako balio
ahazten ere ikasten ez baduzu,
maitasuna ez dela
grina erosotasunaren truke saldu zuten
bikoteen elkar ulertzearekin nahastu behar,
askatasuna lapurtuko dizun inongo harremanek
ez duela maitasun izenik merezi,
edota maitasuna bukatzea ez dela munduaren
azkena,
ikasi duzuna erreparatzeko ordua baizik.
Maitasun eza ez da hutsune bat bezala bizi behar,
zeure buruarekin hitz egiteko aukera gisa baizik,
zeurekiko solasetan indartuz baitoa beti
aro berriak gozatzeko beharko duzun
alaitasun eta lilura ahalmena.
Aukerak alferrik galtzen ikastea da
bizitzaren edertasuna are eta gehiago
apreziatzeko bide bakarra.
Badakit gizakiaren jakinduria

esperientziaren morroi dela,
eta aurrekoen esanak ez dituela ezagutzen
berak bizi arte,
baina hau guztia eskolan irakatsi baligute
gutxiago sufritu izango genukeen denok ere.

Zure ondoan nago, maite, ordubete daramat zuri
begira.

Aspaldi eman zenidan giltza horrek jarri nau
zure etxerako bidean. Bero egiten du,
eta maindireak larri-larri estaltzen dizu sabela.
Ederra zaude, ilargiaren argi emearen laztanak
are emeago bihurtzen zaituen une honetan!
Zure besoak, aurpegia, saihetsak, izterrak,
ipurdi masailak... ukitzen ditut,
zure azal zuria musukatzen dut argi sakratuaren
baitan.

Loak zure gorputzari atsedean hartzeko ematen dion
postura liluragarrian, urrun zaude, bakean,
baina bazatoz poliki-poliki nire deseoren deira,
nire arnasotsa labirintotik ateratzeko kriseilu zaizu.
Halere zure sexua lehenago iritsi da nigana
zure kontzientzia baino,
bustia dago, eta larrua jotzen hasi natzaizu
isiltasunean.

Orduan iritsi zara zu ametsetatik, begiak zabaldu
dituzu.

«Non egon zara?» diozu, «Zer ordu da?».

Orduan hasi gara hitz egiten
sexuen joan-etorrien haizealdi txikietan,
gozamenak mundutik betirako
kanporatuko gaituen beldurra baikeneukan,
tripiaren bidaia gaiztoetatik
inoiz itzuli ez ziren haiek bezala.

Mundua bakoitzarentzat jaiotzen den unean
hasten da,
begiak ireki, gauzak ezagutu
eta dagoenaz jabetzen hasten denean.
«Nik hura ez nuen ezagutu» esango dizu
aurrekoa existitu izan ez balitz bezala.
Gaurko ume batek ez du oporretara joan gabeko
udarik imajinatzen, goxoki gabeko egunik,
play-stationik gabeko gelarik,
lauzpabost opari handi gabeko urterik.
Uste du jaiotzez irabazia daukala
horretarako eskubidea.
Nerabezaroan motorik ekartzen ez badiote
injustizia ikaragarria irudituko zaio,
eta geroxeago autorik ekartzen ez badiote
sekulakoak esango dizkie gurasoei
eta haiek agurrik zuzendu gabe sartu eta irtengo da
inoiz abandonatuko ez duen jaiotetxetik.
Munduaren miseriari lapurtu dizkiogun
gure eskubideen historia bat

eskolan ematen ez den bitartean
faxista belaunaldi amaigabeak sortuko ditugu
gure ongizate gehiegizkoaren babesean.

Telebistarik gabe hazi zen belaunaldi bat existitzen
da
oraindik gure artean,
eta horietako inork ez luke gaurko haurra izan nahi.
Gauza guztiak bene-benetakoak ziren:
hildakorik ez zenuen ikusten etxean norbait hil arte,
baina benetakoa zen hilkutxan zegoena.
Denbora pasatzea zure irudimenaren esku zegoen.
Jolasak antolatu behar ziren lagun artean.
Eta gaur hainbat zoritxarren albisterik
ez zen iristen etxeetara.
Horregatik diote haurtzaro zoriontsua izan zutela.
Belaunaldi horretako inork ez du gogoan
umetan aspertzen zenik.
Txandaka hitz egiten badakite,
jendea agurtzen lekuetan.
Gaur egun ikusten duzun adina idiota
ez zuten ikusiko bizitza osoan.
Zure orduak kanpotik
antolatuko zituen tresnarik gabe,
zeure baitatik mamitu behar zenuen denbora.

Gero telebista asmatu zuten aspermenaren kontra,
eta gaurko haurrak
telebista ikusten ere aspertu egiten dira.
Jostailuekin bi egunetan aspertzen dira.
Gurasoekin mahaian bazkaltzen aspertu egiten dira.
Gaitz larri bat eragin dugu haiengan:
irudimena lapurtu diegu, altxorrik ederrena.
Eta hori gabe bizitzen ikasi beharko dute.
Kondena horren sinboloa baino ez da telebista
gaur eguneko haurtzaroan.

Herrialde aberatsak
oso arriskutsuak dira munduarentzat.
Animaliak babesteko legeak egiten hasten dira
euren muga itxien atarian milaka etorkin
gosez eta hotzez hiltzen diren bitartean,
pateretan, kamioien azpian,
oinez hankak lehertzeraino.
Herrialde bat aberasten denean
armak ekoizten hasten da,
hori da aberastasunaren ezaugarria,
negozio polita izateaz at negozio bedeinkatua.
Aberastu aurretik bizitza nolakoa zen jakiteko
herrialde txiroetara bidaiatzen dute,
eta horri «turismoa» deitzen diote.
Herrialde aberatsen zorrak dekretuz
ahantzaraziak dira,
baina herrialde txiroek derrigorrez
onartu zuten legediarekin
egindako zuloari «kanpo zorra» deitzen diote,
eta ahantzezina da.
Teknologiaren mende bizitzeari

«erosotasuna» esaten diote,
eta etxeak hiru sarrailaz itxita bizitzeari
«zibilizazioa».

Euren aberastasuna naturala dela uste dute,
natural bihurtuz, horrela,
goseak hiltzen diren milioika txiroen bizitza,
eta naturaltasun hori zalantzan jartzen dutenei
«terroristak» deitzen diete, «erradikalak»,
«integristak».

Horregatik, munduarentzat arriskutsuenak
herrialde aberatsak dira,
ondasunak xahutzeaz aparte
hitzen esanahia ere xahutzen dutelako.

O
rain badakit zigarro bat erre nahiko duzula
hortxe, ohean eserita. Aurki gogoratuko duzu
ez daukazula hautsontzirik,
eta begirada ezberdin batekin
eskatu egingo didazu, zure ondoan uzteko mesedez.
Eskerrik asko.

Kafesnea ekartzen dizudanean
botatzen didazun begirada
eta lehen tragoa egin ondoren daukazuna
ezberdinak dira.

Lehenengoarekin maite nauzula diozu,
bigarrenarekin kafesnea ona dagoela,
zuri gustatzen zaizun bezalakoa.

Ezagutzen ditut
zure hogeitaurpegiera ezberdin gutxienez.
Haserre zaudenekoa, lanetik nazkatuta zatozenekoa,
iraindu bazaituzte edo
ezuste txarren bat jaso baduzu ere,
nik ezagutu egiten dut zuregan, zuk ezer esan
aurretik.

Zu ezagutzera zuzendu dut nire arreta urte askotan.

Zu nondik iritsi zaren jakin nahi nuen.
Zertara agertu zaren nire bizitzan,
onerako edo txarrerako.
Ez dut erantzunik kausicu,
baina isiltasuna gure alde erabiltzen ikasi dut.
Eta begiradak arimaren argibide bilakatu dira.
Oso erraza da: ondo gaudenean oso ondo gaude,
eta gaizki gaudenean ez gaude hain gaizki,
isilik gordetzen bagara begiraden ezkutaleku
lasaian.

Larrua jotzen hasten garenean bakarrik
esaten duzu zerbait
hormari heltzen diozun bitartean,
gozamenak mundutik betirako
kanpora gintzakeen beldur bazina bezala.

Galiziara egin ditudan bidaia guztietatik
oroimen bat agertzen zait bereziki besteen gainetik.
Askotan errepikatzen delako hartzen du
oroimen batek gorputza
bizi izan ditugun gertaera guztien
zerrenda amaigabearen erdian.
Errepikapena da oroimenaren ezaugarri nagusia,
eta errepikapen batetik bestera hobetu egiten da,
edertu.

Hortik dator beti darabilgun gezurra:
oroimenik onenak oroitzen ditugu. Ez.
Errepikatuz asko edertu ditugun gertaera arruntak
dira oroimenak.

Nire Galiziako oroimena bezala:
Ohean nago, gela ilun batean. Goiza da.
Bat-batean, gaita hotsa entzuten dut urrunean.
Poliki-poliki,
soinua sendotzen doa, indartzen, hurbiltzen.
Herriko jaiak dira, eta gaiteiroak
jendea esnatzera datoz.
Autobusak herri sarreran utzi ditu,

Ezin dut eraman gizarte honek etengabe egiten
duen

diruaren apologia ankerra,
denek akritikoki ontzat ematen dutena.

Dirua irabaztea da kirol nazionala,
dirua galtzea tristura nazionala.

Telebistako lehiaketa guztietan dirua ematen da,
eta negargarria da jendeak
diruaren pozez egiten dituenak ikustea.

«Asko irabazten du!», esaten da norbaiti gauzak
ondo joan zaizkiola adierazteko,
eta esaldiak errespetua eragiten du.

Diruak jendea harrotu egiten du:
ezjakin handiena gauza da
adituen mahaian eztabaidatzen hasteko, aberatsa
bada.

Diruak jendea umetu egiten du:
loterian zortea izan dutenen
ospakizun patetikoak ikustea aski da.
Traizio guztiak barkatzen dira
diru gehiago irabaztekotan.

Zure dirua bankuan interes egokiekin
ezartzen ez baduzu
atzeratua zarela esango dizu lagunik onenak.
Enpresarien hitza politikako
zutabe nagusiena bilakatu da.
Bizitzan dirurik ez baduzu irabazi
porrot egin duzun seinale.
Dirurik ez badaukazu
ezta iraultza egiteko ere ez dizute deitzen.
«Ni izorratu nahi banauzu, emaikidazu
hiru milioi euro», esan zuen behin Mikel Markezek.
Ados nengoen eta nago esaldi gogoangarri horrekin.
Dirua irabazteko beharrik ez edukitzeko adina diru
irabaztea aski izan zait bizitzan.
Hortik aurrera, dirua irabaztea
denbora galtzea baino ez da izan.

Ez dut inoiz neure buruarentzat beste paturik
irudikatu

idazle izatearena baino.

Ez nuen neure burua goizero lanera joaten ikusten,
edo etxebizitza berri bateko parketa zapaltzen
umeen jostailuen erdian.

Tipo bakarti bat izan nahi nuen,
aldika konpainia onarekin gozatuko zuena.

Aldika tabernan afaltzen duten
tipo argal horietakoa izan nahi nuen,
hitz gutxi esan baina sekretu asko dauzkatena.

Lekuetan agertu eta desagertu,
inork ez dakiela nora joan naizen.

Parrandan atera eta gaua non amaituko duten
ez dakiten horietakoa izan nahi nuen,
konpromisoak erantzun gabe utzi,
ordu erdia irauten duten maitasun promesa
eternoak egin.

Nire patua idazle izatea da:
ez duzu lotura laboralik inorekin,
interesgarri agertzen zara denen aurrean,

eta beharrezkotzat onartzen dizuten ero-puntuak
zeuk nahi bezala bizitzen laguntzen dizu.
Edo zeuk nahi duzun bezala hiltzen.

Nik ere aurkitu nuen nire bizitzako amodioa,
nahiko azkar, gainera,
baina ez nuen bizitza osoa harekin igaro nahi izan.
Misterioren bat gordetzen zuten gorputzetan
galdu nintzen,
edertasunaren ikara zeukaten gorputzetan,
zantarkeriaren lilura zikinean
ibili nahi izan nuen aztarrika
nire mingainarekin, nire eskuekin,
besteen izerdia dastatu
eta zakila barneratu errai egokietan
edo leku antzu anitzetan.
Zure bizitzako amodioarekin gertatuko dena
iragarria izan zaigu enpagua sortzeraino.
Gela ezberdinetako usaina ezagutu nahi nuen.
Hainbeste lanekin lortutako zorion samurra
apurtzearen plazera sentitu nahi nuen
gorputz osoarekin.
Neure burua bota eta haitzak jo nahi nituen
gorputz osoarekin,
eta era berean nire minaren ikusle bilakatu.

Zorionak ez nau lilurutzen.

Jendeak zorionagatik egiten duenak hotz uzten nau.

Horregatik nire bizitzako amodioa hil egin nuen,

benetan nire bizitzako amodio baldin bazen

berpiztuko den itxaropen etsitu baten agindura.

Niregatik balitz, nire maite, maitale edo noizbait konplize izan diren guztiekin larrua jotzen jarraituko nuke bi edo hiru hilabetez behin.

Denak ziren ederrak, desiragarriak, bestela ez nintzen haiekin oheratuko.

Eta maitagarriak:

oheratu naizen neska guztiak maite izan ditut nik, gehiago edo gutxiago, une batean edo bestean, aurretik, bitartean edo ondoren.

Maitasunak, niretzako, magma baten antza dauka, inguratzen gaituen indar bat grinaz, irribarrez eta algaraz osatua.

Baina nire maite, maitale edo noizbait konplize izan zirenek maitasunarekin zerbait egin nahi zuten, bizitzan gauzatzen joan beharreko egitasmo bihurtu edo,

eta hori niri nekagarria iruditzen zitzaidan.

Hesi batekin itxitako amets

bihurtu nahi zuten maitasuna.

Baina zein amets itxi liteke hesi batekin desegin gabe?

Urte asko ezkontuta daramatzatenen esaera da,
emazteak ez dituela berotzen eta:

«A, baina beste neska batekin zeinek gelditu ni?».

Agian, ugaritasunaren ametsa bizi dugu gizonok,
baina emakumea aukera egin duenaren ardurak bizi
du,

bere aukera zaindu beharra dauka

ez dela erratu demostratzeko,

eta agian horregatik deuseztatzen du

maitasuna magma bat bezala bizi nahi dutenen
ametsa.

Prest al gaude gure bizitzako egiak entzuteko?

Galdera egiterako

prest egon behar duzu erantzuna pairatzeko,
egia batzuek lehergailuen indarra baitaukate,
zure bizitza hankaz gora jar dezakete
eztanda labur batekin.

Prest al dago emaztea

senarra astero putetara joaten dela jakiteko?

Prest al dago gaztea

gurasoek harekin izandako desilusioa jakiteko?

Prest al dago bikotea

egunetik egunera bizitza aspergarriagotzen
ikusteko?

«Nik hau nahi dut!» esatetik «Nik hau nahi al
nuen?»

galdetzera dagoen eremua zeharkatzeko prest al
gaude?

Jendea presaka bizi omen da, lana, atsedena,
loaldiak eta dena programatuta,
ez dauka eta ez du eduki nahi denborarik
ezertarako.

Etsaia zaigu denbora, galderak parasitoak bezala
ernaltzen dituen lur emankorra baita.

Ezer egin gabe

gaiztotu egiten den landare ahula da gizakia.

Iraupenaren alde sakrifikatzen ditu gauza asko.

Bere oreka kolokan jarriko duten galderarik egin
gabe,

bizitza eragozten ez duten gezurrak onartuz

ihes egiten dio suntsipenari,

gauzak noraino jakitea komeni den antzemanetz.

Berandu denean bakarrik pizten zaio egiaren jakin
nahia.

Egia ausardiaren edo etsipenaren fruitua baita,
eta gezurra koldarkeriarena.

Alabaina, koldarkeria hori bera ez ote da
jakinduria lortzeko bide bat,
egia iristeko bidezidor bat?

Ni naiz gizon bat maitasun gehiegikeriagatik
mutilzahar geratu dena.

Maitasuna bi neskaren artean banatu izan dut beti.

Bi neskak bete beharreko sentimendua
izan da maitasuna niretzat.

Bigatasunaren jokoak suntsitu ditu beti nire asmo
onak.

Gaztetan banuen amodio erromantiko bat Azpeitian,
baina Urrestillako bati eskua sartuz
askatzen nuen lujuria.

Gero euskarazko klaseak eman nizkien hamar
neskari.

Berehala bereiztu nituen haietako bi:
bata arrastirian paseatzeko egokia iruditzen
zitzaidan,

bestea sukaldean irudikatzen nuen etxeko lanak
egiten.

Azkenik paseotarako laguna maitemindu nuen,
baina ez bestea.

Izan dira neskak maitasunaren osagai guztiak
beregain bildu zituztenak.

Urte zoriontsuak eman dizkidatenak.

Baina bat-batean bestearantzako dena izan
gintezkeela

pentsatzearen handiustekeriak zauritzen ninduen.

Agian umildadea falta izan zaigu,

gure lilura ahalmena mugatua dela onartzeko.

Oinarrizko gauzak onartzeko naturaltasuna:

pertsona bera izan litekeela zoragarria

zinemara joateko, edo bidaiatzeko,

eta ez etxean egunero ikusteko;

izan litekeela ikaragarria sexualki,

eta ez liburu bati buruz hitz egiteko.

Geroztik maitasuna hutsunez eta itzalez beteta bizi
dut,

maitasuna tristurarekin, maitasuna sexu faltarekin,

maitasuna gogaipenarekin,

baten asemenak bestearen ase ezina dakarren

bigatasunean.

Eta hau esan ondoren,

berriro hastea baino ez zait geratzen,

maitasuna baita berriro bizitzeko gogoia

sorrarazten duen porrot bakarra.

Haurtzaroa dut gogoan une honetan.

Urrestillako aiton-amonak.

Gehienak ezagutu nituen neure aitonaren bidez,
eta baserrietara pasieran joanez.

Niretzako pertsonajeak ziren denak:
aitonek ardoa edaten zuten tabernan,
amonek anisa etxean.

Bakoitza bere jenioarekin, bere hizkerarekin,
bere istorioekin, bere misterioekin,
bere egiekin eta bere gezurrekin,
pertsonajeak ziren denak.

Gehienetan bakarrik ikusten nituen,
eta ez ziren kexatzen.

Gaurko zaharrak kaskartu egin dira zeharo.

Autobusetan doaz denak elkarrekin
turismo lekurik ziztrinenetara,
telebistan agertzen dira inkestak erantzunez,
gimnasia egiten dute, ikastaroetan izena eman,
eta begiak lurrera erortzeko moduko
marrazki itsusi eta perspektiba gabeak
jartzen dituzte erakusgai (eta salgai!).

Adin guztietako jendea taldeka
antolatu eta eraman nahi duen gizarte honek
hondatu du zaharrei nien errespetua eta miresmena,
errespetua ere irabazi egin behar baitu bakoitzak.
Etxeetako jabe zirenak
ekintza barregarrienen jabe baino ez dira bihurtu
euren moderno izan nahian,
gaur egungo izatea
gaur egunerako balio izatearekin nahastu dutelako.
Ahotsa izan da beti zaharren altxorra, eta ez
gorputza,
pertsonaje interesgarri haiek
txandalez jantzitako txorimalo bihurtu ziren arte.

Haurtzaroa dut gaur begien aurrean, baina ez
neurea.

Nire etxe aurreko auzora etorri diren
ezkonberrien umeena baizik.

Jolasean dakuskit parkean, eta haien gurasoak,
zenbait gaztetatik ezagunak ditudanak,
orain zahartuak.

Diote umeak etortzen direnean
bizitza haien bidez ikusten hasten zarela,
oso ikuspuntu ezberdinetan kokatzen zaituela
honek,

bizitzako gauzarik aberatsenetako bat dela,
geure apetak asetzeko egoismotik
goratu egiten gaituena.

Umeak umetu egiten zaituela,
baina aldi berean heldutasuna gordez.

Baina zergatik daukat nik
gurasoak berehala zahartzen diren irudipena?
Agian umeekin haien autoritarismoa
berpiztu egin delako.

Mende askotako gurasoen nekea

gainera erori zaiela dirudi,
eta nekeak ez du jakinmina ezagutzen.
Lehen irekia zegoena umearen baitara ixten da.
Haien kezkek egunen beharretara jaisten dira.
Urrun begiratzen dutenean
umearen arrakasta irudikatzeko da.
Bere ondasunak lege zorrotzez babesten dituen
gizartea
hurbilago sentitzen dute orain, ulergarriago,
ulergarriago errieta, zigor eta espetxeen beharra.
Azken batean haurrak jartzen ditu gurasoak bere
lekuan,
gizartearen iraupen-katearen baitan
denen norabidean tiraka.

Tipo ikaragarria zen aitona Anbrosio,
pertsone bat hura ere.

Aurkitzen nuen eta esaten zidan:

«Alde egin behar dek hemendik.

Hilabete batean ikasiko dek

hemen hamar urtetan baino gehiago».

Hamalau urte neuzkan.

Eta berak, asmatu balu bezala:

«Hamabost urte egindakoa,

orduan alde egin behar dek etxetik.

Biaje inizatikoa izango dek hiretzat».

Hau esanda triste antza geratzen zen.

Niri barruan eztanda egiten zidan hitz hark:

Biaje inizatikoa.

Neure buruari errepikatzen nion:

Biaje inizatikoa.

Non ikasi ote zuen aitona Anbrosiok hitz hura?

Ez nekien bere esanahirik

baina ulertzen nion zentzua,

eta nire bidaia prestatu egin nuen.

Etxean bagenuen moto bat,

eta harekin emango nion itzulia
Iberiar penintsulari, itsasertzetik beti.
Libreta bat eramango nuen idazteko.
«Noiz joan behar dek?»,
galdetzen zidan Anbrosiok beti,
berak ere bidaia honekin amets egingo balu bezala.
Nik bidaia ahazten nuen bakoitzean,
Anbrosioren interesak berpiztu egiten zidan.
Ordea, ezin nuen lagunik aurkitu,
eta asmoa atzendu egin zitzaidan.
Urteak pasa egin ziren eta Anbrozio oso gaixotu.
Bisita egiten nionean beti errepikatzen zidan:
«Alde egin behar dek hemendik,
eta gero etorri neri kontatzera.
Denek nahiko ditek hirekin hitz egin,
baina hi neregana etorri».
Azken bisitan larri zegoen:
«Neuk lehenago joan beharko diat!».
Eta hitzik gabe geratu zen,
haren bidaiak ez zeukalako definiziorik.
Urteak daramatzat geroztik
biaje inizatikoa egin nahian,
berandu izan baino lehen.
Zor diot Anbrosiori, eta zor diot neure buruari.

Concceta Probanzak oparitu zidan
libreta hori hau,
behin kalean topo eginda.
Bere maitasuna
Jose Luis Padroni ematen dio,
beraz, niri
libreta hau eman zidan.
Galtzaile ona izan naiz beti.
Beste erremediorik gabe
poemak idaztera
dedikatu naiz
musuak eman ordez.
Hona azken poema,
horra azken musua.